በኢ/ኦ/ተ/ቤ/ክ ማዕከላዊ ጎንደር ሀ/ስ ለደብረ ታይል ወደብረ ጥበብ በአታ ለማርያም ካቴድራል ሰንበት ትምህርት ቤት የተሰጠ

የባሕረ ሐሳብ ትምህርት



አዘጋጅ፡- በትረ ማርያም አበባው

(የመጻሕፍተ ብሉያት፣ የመጻሕፍተ ሊቃውንትና የመጻሕፍተ መነኰሳት ትርጓሜ መምህር)

ጳጕሜን ፬፣ ፳ ፻ ፲ ፯ ዓ.ም

ባሕረ ሐሳብ

ባሕረ ሐሳብ ማለት ቁጥር ያለው ዘመን ማለት ነው። ባሕረ ሐሳብን የጻፈው ቅዱስ አባ ጽጌጣሮስ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ነው። ይህም ሀገሩ የእስክንድርያ ሊቀ ጳጳሳት ነው። ዘመናትን ለመለየት ደረጃን ዘንድ ስማቸውን ዕለተ ኦሉዕ ፀሐይን ፡ መኪቃንና ነቀፋትን ፈጥሮ (ዘፍ. ፩ ÷ ፲፬)። ዘመናት የሚቆጠሩት ከዕለተ እሑድ ጀምሮ ነው።

→ ዕለተ እሑድ = ጥንተ ዕለት ይባላል
→ ዕለተ ሠሉስ = ጥንተ ቀመር ይባላል
→ ዕለተ ሉዑዕ = ጥንተ ዓን/ዮን ይባላል።

ዓለም የተፈጠረችው መጋቢት ፳፱ ቀን ለዘመነ ዮሐንስ ነው። ይህንንም ወደኋላ ለመቁጠር ስንፍናነው ነው እንጂ ለዚያ ረዘሙ መንፈቅው ዮሐንስ ምሮ አይደለም። ይህ መጋቢት ፳፱ እና መጋቢት ፴ ዕለተ ጠሊባን ይባላሉ። ጠሊባን የተባሉም ይህን ዓለም የፈጠሩ ሥላሴ ናቸው። ሠሉስ (መክሰኞ) ጥንተ ቀመር መባሉ እንድ ተብሎ መቆጠር የተጀመረለት ለመሆኑ ነው። የመጀመሪያው መክሰኞ መነሻነ ፩ የቀለበት ቀን ነው። የሠነ ፍጥረት ዕለታት አሁን እንዳሉት ዕለታት ናቸው። ዓን መጀመሪያ ማለት ፀሐይ መነሳት ነው። ፀሐይ የተፈጠረች ለዕለተ ረቡዕ ለሰሞነ ረቡዕ ጥንተ ዓን ይባላል።

የጊዜ መሠፈርነቃት

፩. ዕለት = 60 ሴኮንድ
፪. ሴኮንድ = 60 ካፊዚት
፫. ካፊዚት = 60 ሣፊኢት
፬. ሣፊኢት = 60 ራብዒት
፭. ራብዒት = 60 ኻምሲት
፮. ኻምሲት = 60 ሳድሲት

ኬክሮስ የሚለው አንዱ መለኪያ አግድሞሽ አስከ ጱጡብ ያለው ነው። ይኸውም ለሰማይ መለኪያ ሮቤ ሳይሆን ሰሳጣዊ ክፍሰ ነው። አንትሮስ የሚለው አምሠራቅ አስከ ምዕራብ አንዱ ዘጣ የተዘረጋው ነው። አምሠራቅ አስከ ምዕራብ ያለው አኩሰ ሰለሳ ክፍሰ ፀሐይ የምትሔድበት ሲሆን ይህም ቀቀን ለቀን ይከፈሳል።

የጎሊያ ሄኖክ የዓመት አቆጣጠር

ሄኖክ ለመጽሐፉ አንድ ዓመት 364 ቀን እንደሆነ ጽፏል። ይኸውም አሬቱ አዋቅብት የሚመግቡትን 91/91 ቀን ቆጥሮ ነው። አሬቱ አዋቅብት የሚገሉትም፦

- ሕሰመመሰሜሴክ = ጥር፣ የካቲት፣ መጋቢትን ይመግባል
- ምሰሰኤሰ = ሚያዝያ፣ ግንቦት፣ ሰኔን ይመግባል
- ምልክኤል = ጥቅምት፣ ህዳር፣ ታኅሣሥን ይመግባል
- ናርኤል = ሐምሌ፣ ነሐሴ፣ መስከረምን ይመግባል

ናቸው። እነዚህ አዋቅብት እያንዳንዳቸው 91 ቀን ሰ15 ኬክሮስ ሲመግቡም ሄኖክ ዓለሙን ብቻ ቆጥሮ 364 ቀን ብሏል። የተረፈችዋ መቁጠር ለማይ መጻሕፍት ነው። አንድ ዓመት 364 ቀን ብቻ እንዳለሆነ ፡- አለዚህ ነገር እኔ አዝዝሀለሁ ብሎኝ አንተ አዋቅትክ ለኋላ ሠርዓትን ይለውጣሉና ሠሳት መዶ ሳለሳ አሬቱን ቀን ብቻ ዓመትን እንዳያደርጉ ታለማቸው ዘንድ አሰምህሀለሁ" ተብሎ ተገለጸለ (ኩፋ. ፯÷36)።

ዘመን ለፀሐይ፣ ለመሬቃ፣ ለአዋቅብት ሲቆጠር ይጉላል። ለፀሐይ አንድ ዓመት የሚገለው 365 ቀን ሰ15 ኬክሮስ ሰ አንድ ሠለስት ነው። ለመሬቃ ጨረቃ 354 ቀን ነው። ለፀሐይና ለመሬቃ መሳለሳ ያለው የቁጥር ለይኖች 11 ቀን ይሆናለ። ይህ ጉንተ አለቅቴ ይባላል። አበቅቴ ማለት ተረፈ ዘመን ማለት ነው። ለዓላትና አጽዋማት የሚውሉበትን ቀን ለማውጣት አንዲጠቅም ለይሜኅርስ የተገለጸለት ጉንተ መጎቅል 19 ነው። አበቅቴና መጎቅል ሁለቱ ተደምረው ሁለገዘብ ሠላሳ ይሆናሉ።

ነገረ ክርስቶስ ለገአረ ሐሳብ

ለ5500 ዘመን ለዘመነ ፍሕንሳ፣ መጋቢት 29 አሑድ ቀን ለ3:00 ሰዓት ተፀነሰ በ5501 ዓመት ለዘመነ ማቴዎስ፣ ታኅሣሥ 29፣ ማክሰኞ ለሌሊት ተወለደ

ለ31 ዓ.ም ዘመነ ሉቃስ ጥር 11 ቀን ማክሰኞ ሌሊት ተመመቀ
ለ33 ዓ.ም ዘመነ ማቴዎስ ኅሙስ ለጸብረ ታቦር
ለሐዋርያት ብርሃነ መለኮቱን ገለጠ። ለ34 ዓ.ም ዘመነ ማርቆስ
መጋቢት 2ቱ አርብ ቀን ተሰቀለ።

አዲሱ ለገጉት የሚገቡት ሰባት ዓመት አሁንት መር
አዐሥሬ ሰባት ቀንም ከ5500 ዘመነ ፍዳ ይቆጠራሉ።
እግዚአ-ብሔር አዲሱ ከአምስት ቀን ተኩለ ለኋላ ከሰዉ
መድህ ተወለደ አዲንህለሁ አላሙ በኋላ ይህን ዘመን
ተሰፋ ለማድረግ እርሱም መድኃኔም ለፀሐይ፣ ለመሬቃ፣
ለአዋክብት ሲፈጥሩ ኖረዋል።

ሰባቱ አዕዋዳት

ዓዱ-ዞረ አለሚለው የግእዝ ግሥ አዕዋዳት የሚለ ቃለ
ይወጣል። ፍሬ ነገሩ አንድ ነገር ዞሮ የሚመጣበትን ያመለክታል

1. ዐውደ ዕለት:- ለየሰባት ቀን ይመለሳል። ይህም ማለት
ለምሳሌ ሰኞን መሰረን የምናገኘው አስባት ቀን
በኋላ ነው ማለት ነው።

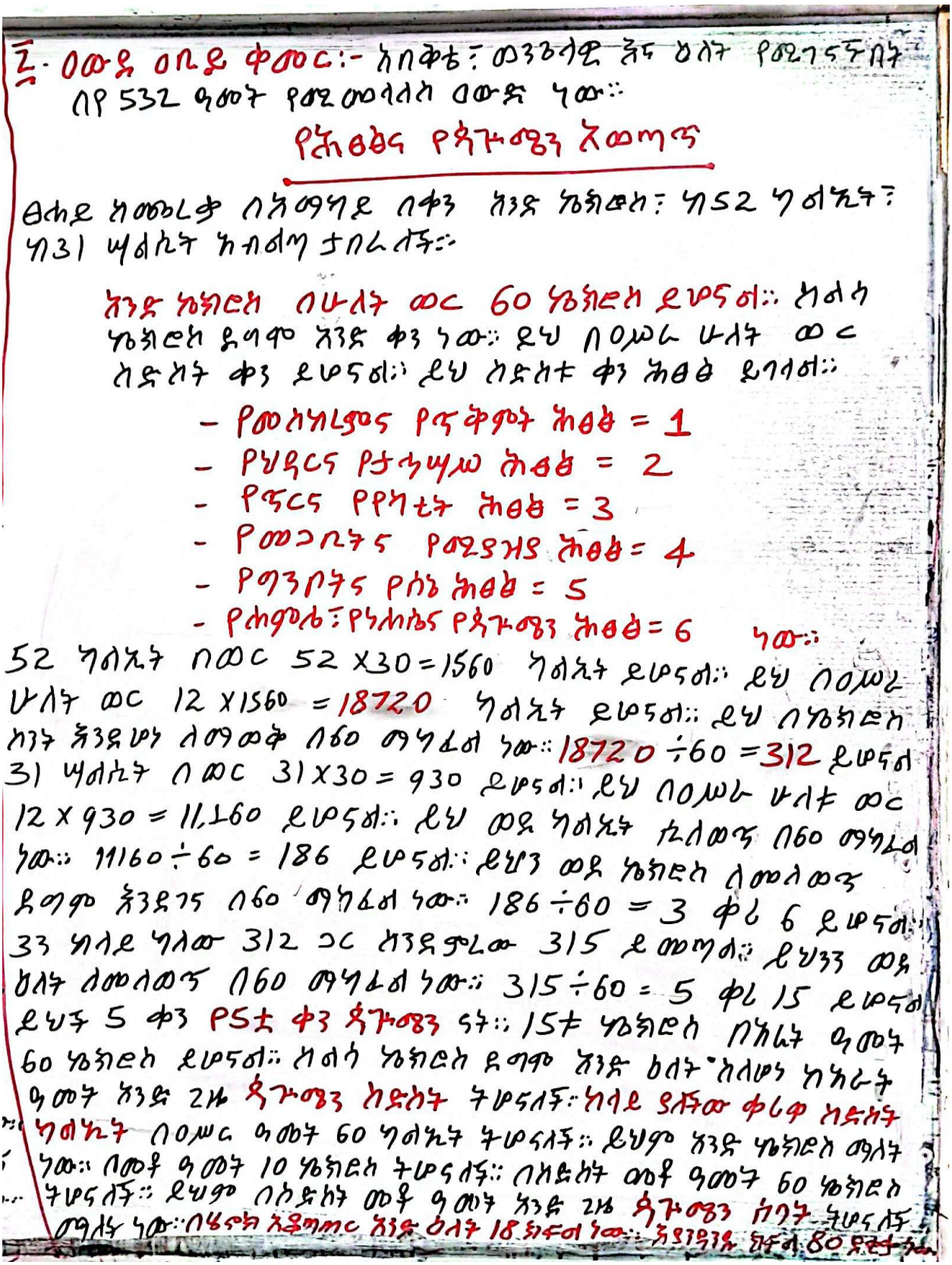
2. ዐውደ ወርኅ:- ይህ ደግሞ ለየሠላሳ ቀን ይመለሳል።
ይህም ማለት ለምሳሌ ዛሬ ለአታ ብትሆን መርኃቂውን
የበአታን ከዓለ አሠላሳ ቀን ለኋላ እናገኘለን ማለት
ነው።

3. ዐውደ ዓመት:- ይህ ለየ365 ቀን ነው አስርድስ ይመ
ለለሳል። ምሳሌ ታኅሣሥ 3 መሰረ የሚመጣ
አ365 ቀን ነው አስርድስ በኋላ ነው ማለት ነው።

4. ዐውደ ፀሐይ:- ይህ ለየ28 ዓመት የሚመለስ ሲሆን
ለዚህም ዕለትና ወንበር ይገናኝበታል። ለምሳሌ መስከረም
1 ቀን፣ ዕለተ ኃሙስ፣ ዘመነ ማርቆስ ነው ከዚህ በኋላ የሚደገ
ም ነገ28 ዓመት ለኋላ ነው ማለት ነው።

5. ዐውደ ንኡስ ቀመር/ዐውደ አበቅቴ:- አበቅቴ ተመመሰ
አሁን ካለው ጋር የሚመጣለት ለየ19 ዓመት የሚመለስ ነው

6. ዐውደ መልእክተ ቀመር/ዐውደ መጥቅም:- ወንበር እና
አበቅቴ የሚገናኙለት ለየቻ6 ዓመት የሚመለስ ወሙድ ነው



፫. ዐውዴ ዐቢይ ቀመር፦ አበቅቴ፣ መንገላዊ እና ዕለት የሚገናኙበት ለየ 532 ዓመት የሚመላለስ ዐውድ ነው።

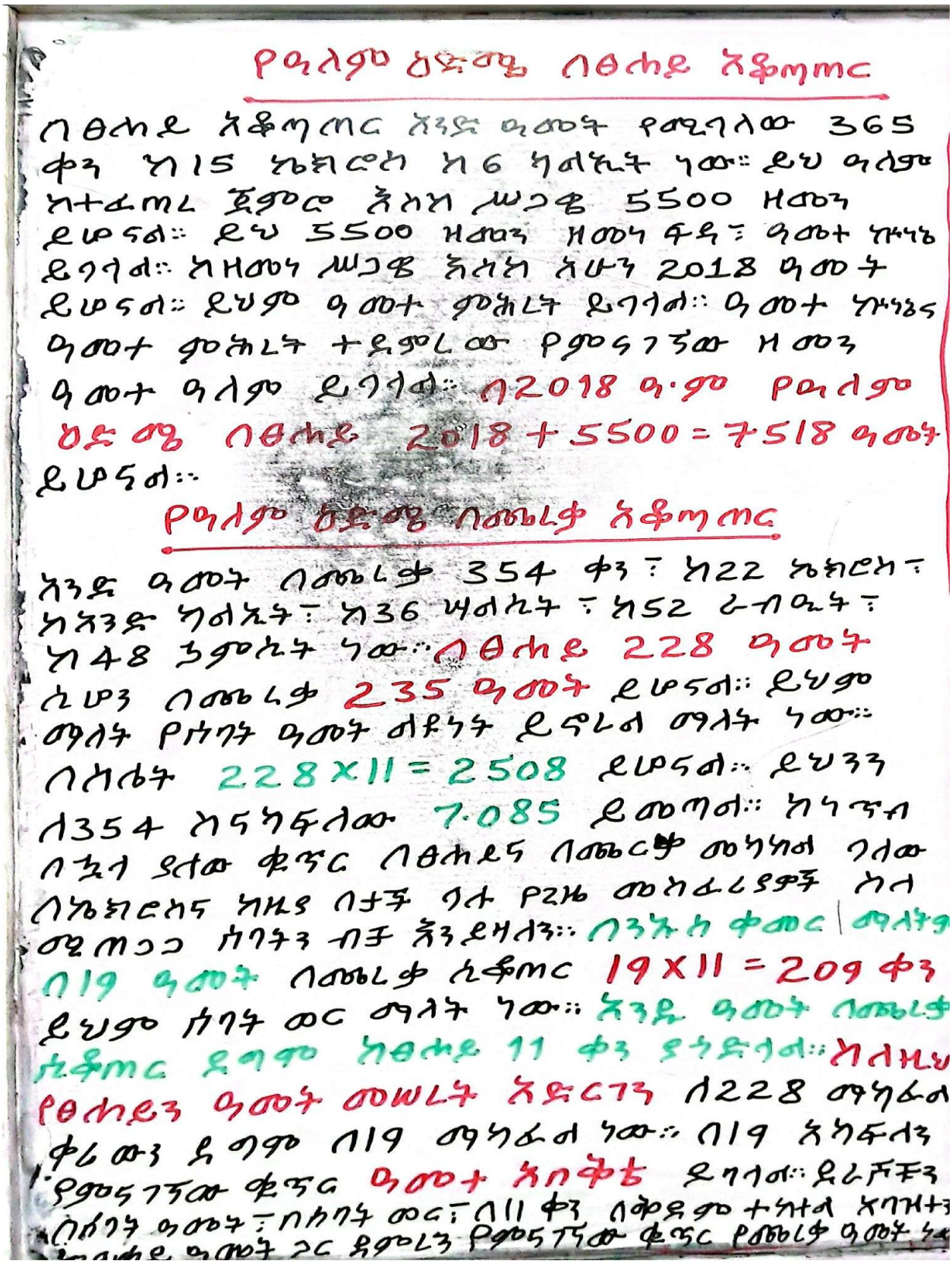
የሕፀፅና የጓጉሜን አወጣጥ

ፀሐይ ከመሬቃ ለአማላይ ለቀን አንድ ኬክሮስ፣ ከ52 ካፊኒት፣ ከ31 ሣፊሲት አብልጣ ታበራለችና።

አንድ ኬክሮስ ለሁለት ወር 60 ኬክሮስ ይሆናል። ሊፊሳ ኬክሮስ ይጣሞ አንድ ቀን ነው። ይህ በዐሠራ ሁለት ወር ሰድስት ቀን ይሆናል። ይህ ሰድስቱ ቀን ሕፀፅ ይገላል።

- የመስከረምና የጥቅምት ሕፀፅ = 1
- የህዳርና የታኅሣሠ ሕፀፅ = 2
- የጥርና የየካቲት ሕፀፅ = 3
- የመጋቢትና የሚያዝያ ሕፀፅ = 4
- የግንቦትና የሰኔ ሕፀፅ = 5
- የሐምሌ፣ የነሐሴና የጓጉሜን ሕፀፅ = 6 ነው።

52 ካፊኒት በወር 52 X30 = 1560 ካፊኒት ይሆናል። ይህ በዐሠራ ሁለት ወር 12 X1560 = 18720 ካፊኒት ይሆናል። ይህ ለኬክሮስ አንተ አንደሆነ ለማወቅ በ60 ማካፈል ነው። 18720 ÷60 = 312 ይሆናል 31 ሣፊሲት በወር 31X30 = 930 ይሆናል። ይህ በዐሠራ ሁለቱ ወር 12 X 930 = 11,160 ይሆናል። ይህ ወደ ካፊኒት ሲለወጥ በ60 ማካፈል ነው። 11160 ÷60 = 186 ይሆናል። ይህን ወደ ኬክሮስ ለመለወጥ ደግሞ አንደገና በ60 ማካፈል ነው። 186 ÷60 = 3 ቀሪ 6 ይሆናል 3ን ከላይ ካለው 312 ጋር አንደምረው 315 ይመጣል። ይህንን ወደ ዕለት ለመለወጥ በ60 ማካፈል ነው። 315 ÷60 = 5 ቀሪ 15 ይሆናል ይህም 5 ቀን P5ቱ ቀን ጓጉሜን ናት። 15ቱ ኬክሮስ በአሬት ዓመት 60 ኬክሮስ ይሆናል። ሊፊሳ ኬክሮስ ደግሞ አንድ ዕለት አለሠነ ካአራት ዓመት አንድ ጊዜ ጓጉሜን ሰድስት ትሆናለች። ካላይ ያለው ቀሪው ቀሪዉ ሰድስት ካፊኒት በዐሠር ዓመት 60 ካፊኒት ትሆናለች። ይህም አንድ ኬክሮስ ማለት ነው። በመቶ ዓመት 10 ኬክሮስ ትሆናለች። በአድስት መቶ ዓመት 60 ኬክሮስ ትሆናለች። ይህም በሰድስት መቶ ዓመት አንድ ጊዜ ጓጉሜን ሰባት ትሆናለች ማለት ነው። በሬኖክ አጀማመር አንድ ዕለት 18 ክፍል ነው። አንደንዱ ክፍል 80 ደቂቃ ነው



የዓለም ዕድሜ ለፀሐይ አቆጣጠር

ለፀሐይ አቆጣጠር አንድ ዓመት የሚገለው 365 ቀን ከ15 ኬክሮስ ከ6 ካለኪት ነው። ይህ ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ እስከ ሠጋቄ 5500 ዘመን ይሆናል። ይህ 5500 ዘመን ዘመነ ፋዳ፣ ዓመተ ኩነኔ ይባላል። ከዘመነ ሠጋቄ እስከ አሁን 2018 ዓመት ይሆናል። ይህም ዓመተ ምሕረት ይባላል። ዓመተ ኩነኔና ዓመተ ምሕረት ተደምረው የምናገኘው ዘመን ዓመተ ዓለም ይባላል። ለ2018 ዓ.ም የዓለም ዕድሜ ለፀሐይ 2018 + 5500 = 7518 ዓመት ይሆናል።

የዓለም ዕድሜ ለመሬቃ አቆጣጠር

አንድ ዓመት ለመሬቃ 354 ቀን፣ ከ22 ኬክሮስ፣ ከአንድ ካለኪት፣ ከ36 ዛለሲት፣ ከ52 ራብዒት፣ ከ48 ኃምሲት ነው። ለፀሐይ 228 ዓመት ሲሆን ለመሬቃ 235 ዓመት ይሆናል። ይህም ማለት የሱባኤ ዓመት መቶኛ ይኖራል ማለት ነው። ለሰሌት 228 X 11 = 2508 ይሆናል። ይህንን ለ354 ስናካፍለው 7.085 ይመጣል። አነጋገብ ለኋላ ያለው ቁጥር ለፀሐይና ለመሬቃ መካከል ገለው ለኬክሮስና ከዚያ ለታች ገሉ የጊዜ መስፈሪያዎች ስለ መጠጋጋ ሱባኤን ብቻ እንደዛለን። ለንኡስ ቀመር ማለትም ለ19 ዓመት ለመሬቃ ሲቆጠር 19 X 11 = 209 ቀን ይህም ሱባኤ ወር ማለት ነው። አንዱ ዓመት ለመሬቃ ሲቆጠር ደግሞ ለፀሐይ 11 ቀን ያጎድላል። ስለዚህ የፀሐይን ዓመት መሠረት አድርገን ለ228 ማካፈል ቀሪውን ደግሞ ለ19 ማካፈል ነው። ለ19 አካፍለን የምናገኘው ቁጥር ዓመተ አበቅቴ ይባላል። ይሬቡቹን ለሱባኤ ዓመት፣ ከሱባኤ መር፣ ለ11 ቀን ለቅዳም ተከተል አገዛዝ ለሱባኤ ዓመት ጋር ደምረን የምናገኘው ቁጥር የመሬቃ ዓመት ነው

፬. 7518 ÷ 228 = 32 ዳርጉ 222 ዓመት ይቀራል።
32 × 7 ዓመት = 224 ዓመት

፭. 222 ÷ 19 = 11 ዳርጉ 13 ይቀራል። ይህ 13 ዓመተ አበቅቴ ይባላል።
11 × 7 ወር = 77 ወር
77 ÷ 12 ወር = 6 ዓመት ከ 5 ወር

፮. 13 ዓመተ አበቅቴ × 11 ቀን = 143 ቀን
143 ÷ 30 = 4 ወር 23 ቀን

እነዚህን አንደምሉቸው 224 ዓመት + 6 ዓመት ከ5 ወር + 4 ወር ከ23 ቀን = 230 ዓመት ከ9 ወር ከ23 ቀን ይሆናል። ይህንን አፀሐይ ዓመት ማለትም ከ7518 ጋር አንደምሪው 7748 ዓመት ከ9 ወር ከ23 ቀን ይሆናል። ይህም ማለት ዘንድሮ ማለትም በ2018 ዓ.ም የሚለም ዕድሜ ለመሪቃ አቆጣጠር 7748 ዓመት ከ9 ወር ከ23 ቀን ይሆናል።

የዘመኑን መንፈቄ ለማወቅ

ሊቃውንት ዘመናትን ለአራቱ መንፈሳውያን አደሉቀቸዋል። ይኸውም ዓመተ ዓለምን ለአራቱ መንፈሳውያን አካፍለው ያለምንም ቀሪ ከተካፈለ ዘመነ ዮሐንስ፣ ቀሪው ፩ ከሆነ ዘመነ ማቴዎስ፣ ቀሪው ፪ ከሆነ ዘመነ ማርቆስ፣ ቀሪው ፫ ከሆነ ዘመነ ሉቃስ እንደሆነ አድርገዋል። ለዚህ አቆጣጠር መሠረት ወደኋላ ቆጥረው ዓለም የተፈጠረ ለዘመነ ዮሐንስ ነው ብለዋል። የዘንድሮውን ዓመት መለትም የ2018 ዓ.ም መንፈቄውን ለማወቅ፦

(2018 + 5500) ÷ 4 = 1879 ቀሪ 2 ይሆናል

ቀሪው 2 ባመሆኑ የዘንድሮው መንፈቄ ማርቆስ ነው መለት ነው። ይሬሾ መለትም 1879 መጠነ ራብዒት ይባላል። ይህም ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ እስከዛሬ አራቱ መንፈሳውያን እያንዳንዳቸው 1879 ዘመን ሠንቀዋል መለት ነው። ይህ መጠነ ራብዒት ከዓመተ ዓለም ጋር ተደምሮ ለሰባት ለመክፈል መአክለቃ ፮ የሚውለበትን ይሰጠናል

መስቀለኛው ቀን መቼ እንደሚውል ለማወቅ

መጠነ ራብዒትን ከዓመተ ዓለም ጋር ደምረን በሰባቱ ዕለታት ስናካፍለው ቀሪው ፩ ከሆነ ማክሰኞ፣ ፪ ከሆነ ረቡዕ፣ ፫ ከሆነ ኃሙስ፣ ፬ ከሆነ ዓርብ፣ ፭ ከሆነ ቅዳሜ፣ ፮ ከሆነ እሑድ፣ ዐለቀሪ አተካፈለ ሰኑይ ይሆናል።

(7518+1879)÷7 = 1342 ቀሪ 3 ይሆናል

ቀሪው 3 ለመሆኑ መስቀለኛው 1 ቀን፣ 2018 ዓ.ም ኃሙስ ቀን ይውለብ ማለት ነው።

- መስቀለኛው ፩ ለቀለበት ሚያዝያ ፩ ይውለብ
- ጥቅምት ፩ ለቀለበት ግንቦት ፩ ይውለብ
- ህዳር ፩ ለቀለበት ሰኔ ፩ ይውለብ
- ታህሣሥ ፩ ለቀለበት ሐምሌ ፩ ይውለብ
- ጥር ፩ ለቀለበት ነሐሴ ፩ ይውለብ

አበቅቴና መጥቅዕ

አበቅቴ ማለት ተረፈ ዘመን ማለት ነው። ይኸውም ፀሐይ ከመሬቃ አትርፋ የምታለራበት ጊዜ ነው። ጥንተ አበቅቴ 11 ነው። መጥቅዕ ደግሞ አጽቀማትንና ለዓብትን ለማውጣት ለድሜጥርስ የተገለጸለት ቀመር ነው። ጥንተ መጥቅዕ 19 ነው። የ2018 ዓ.ም አበቅቴ ለማግኘት ዓመተ ዓለምን ለ19 ለማካፈል ቀሪው መደብ ነው። ከመደቡ ገደ አንድ ለመቀነስ መንለፋን እናገኛለን። አንድ መቀነሳችንም አለተጀመረ ተቆጠረ ከገለተፈጸመ ታ++ ብለን ነው። መንበሩን ለጥንተ አበቅቴ ለማገዛት የምናገኘው ቁጥር የዘመኑ አበቅቴ ነው። ከሠላሳ ለገደ ከሆነ ለሠላሳ እየገደፉን እናገኛቀለን።

7518÷19 = 395 ጸርሶ 13 ይቀራል

ይህ 13 መደብ ይባላል። መንበር = መደብ − 1 = 13 − 1 = 12 ይሆናል። አበቅቴውን ለማግኘት 11 × 12 = 132 ይሆናል። ይህንን ለ30 ስናካፍለው 132÷30 = 4 ጸርሶ ቀሪው 12 ይቀራል። ስለዚህ የ2018 ዓ.ም አበቅቴ 12 ነው ማለት ነው። መጥቅዕን ለማግኘት ከሠላሳ ገደ የዘመኑን አበቅቴ ለመቀነስ ይገኛል። ይኸውም 30 − 12 = 18 ይሆናል። ወይም ደግሞ 19 × 12 (መንበር) ÷30 = 7 ጸርሶ 18 ይተርፋል። የ2018 ዓ.ም መጥቅዕ 18 ነው ማለት ነው።

መጥቅዕ 14ን አይጨምርም። መጥቅዕ ከ14 ሲቀንስ መጥቅዕ መስከረም ላይ ይውላል። መጥቅዕ ከ14 ከታች ካሉት ጥቅምት ላይ ይውላል። መዳብ ዜሮ ለሆነበት ዓመት አበቅቴ 18 ይሆናል። መጥቅዕ ዲግሞ 12 ይሆናል። ወንበር ዜሮ ለሆነበት ዓመት ደግሞ አበቅቴ 0 ሲሆን መጥቅዕ 30 ይሆናል።

ዕለትን ማወቂያ መንገድ

ለዓመተ ዑለኛ የሚውለውን ማንኛውንም ቀን ዕለት ለማወቅ መስከረም ፩ የቀለበትን ጥንተ ፀን ፣ ማወቅ የፈለግነውን ቀን ቁጥር እና የወሩን እጥፍ ደምረን ለሰባት ስናካፍለው ቀሪው ፩ ካለ እሑድ ፣ ፪ ካለ ሰኞ ፣ ፫ ካለ ማክሰኞ ፣ ፬ ካለ ረቡዕ ፣ ፭ ካለ ኃሙስ ፣ ፮ ካለ ዓርብ ፣ ዐለ ቀሪ ካተካፈለ ቅዳሜ ይሆናል።

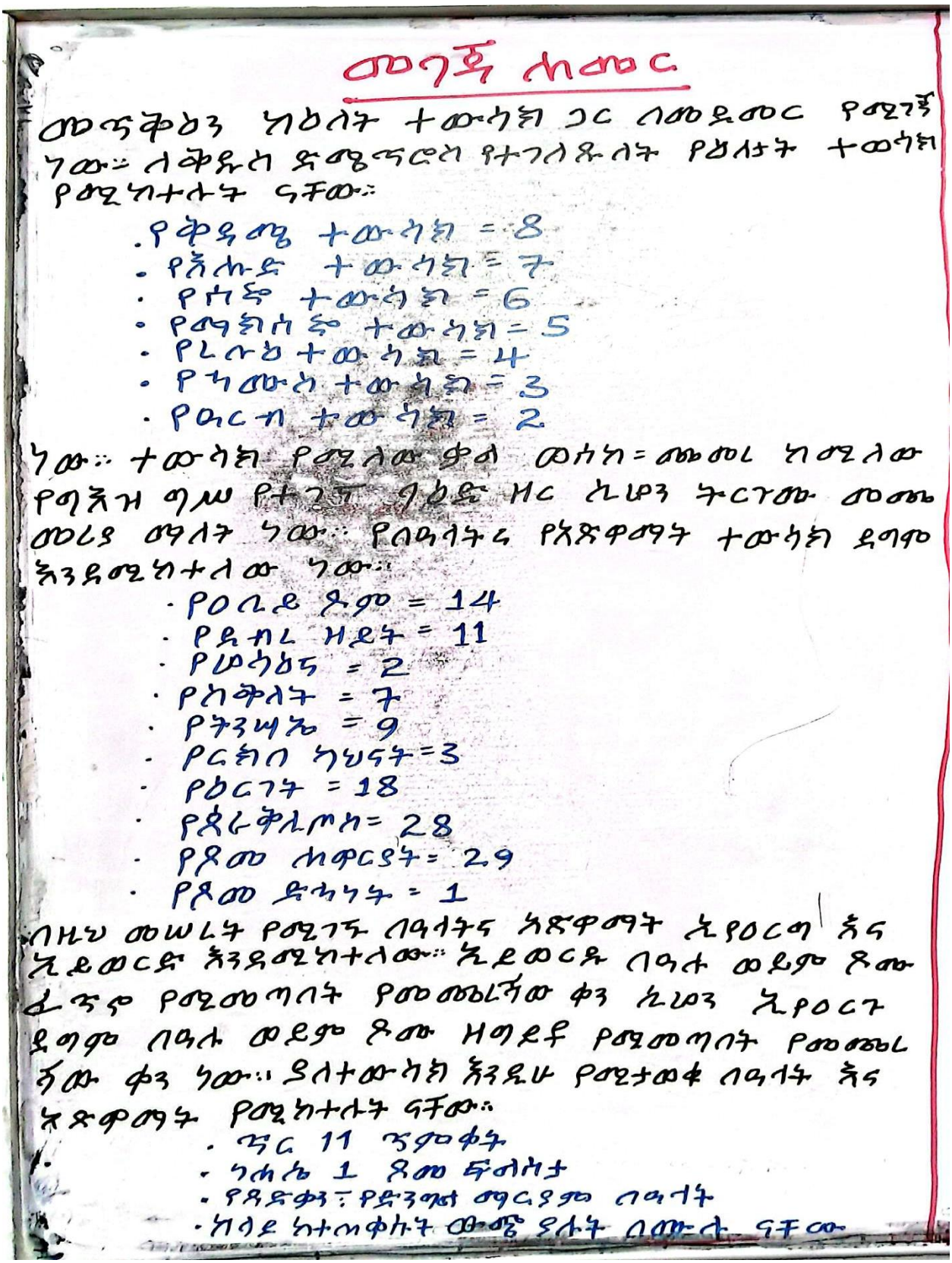
የመስከረም ፩ ፣ 2018 ዓ.ም :-

ጥንተ ዕለቱ = 5
ጥንተ ቀመሩ = 3
ጥንተ ፀኑ = 2 ይሆናል።

ለምሳሌ ጥር 11 ቀን መጾ እንደሚውል ለማወቅ ዕለቱን 11ውን ፣ ጥር 5ኙ ወር ስለሆነ የወሩ እጥፍ መለትም 10ርን ፣ እና ጥንተ ፀኑን 23 መደመር ነው። ይኸውም 11+10+2=23 ይሆናል። ይህንን ለሰባት ስንገድፈው 23÷7=3 ቀሪ 2 ይሆናል። ቀሪው 2 ካለ ሰኞ ይሆናል ስለዚህ ጥር 11 ቀን ሰኞ ይውላል ማለት ነው።

ሠርቀ መዓልት ፣ ሠርቀ ሌሊት ፣ ሠርቀ ወርኀ

ሠርቀ መዓልት የሚገለው ረቡዕ ቀኑ ነው። ለምሳሌ የጥር 11 ቀን ሠርቀ መዓልት 11 ነው። ሠርቀ ሌሊት የሚገለው አበቅቴ + ሕፀፀ + ሠርቀ መዓልት ነው። ለምሳሌ የጥር 11 ሠርቀ ሌሊት = 11+12+3=26 ይሆናል። የጥር 11 ሠርቀ ሌሊት 26 ነው ማለት ነው። ከሠላሳ ከለለጠ ለ30 እየገደፍን ቀሪውን መያዝ ነው። ሠርቀ ወርኀ (መጨረሻ የምትወጣበትን ቀን) ለማወቅ ደግሞ ከሠርቀ ሌሊት ላይ አራትን ለመመመር ይገኛል። ለምሳሌ የጥር 11 ሠርቀ ወርኀ = 26+4=30 ይሆናል ማለት ነው።



መግቻ ለመር

መጥቅዕን ካዕለት ተውሳክ ጋር ለመደመር የሚገኝ ነው። ለቅዱሳ ድሜጥሮስ የተገለጹለት የዕለታት ተውሳክ የሚከተሉት ናቸው።

- የቅዳሜ ተውሳክ = 8
- የእሑድ ተውሳክ = 7
- የሰኑይ ተውሳክ = 6
- የማክሰኑይ ተውሳክ = 5
- የረቡዕ ተውሳክ = 4
- የኀሙስ ተውሳክ = 3
- የዐርብ ተውሳክ = 2

ነው። ተውሳክ የሚለው ቃል መሐከ = መመለ ከሚለው የግእዝ ግሥ የተገኘ ዓይድ ዘር ሲሆን ትርጉሙ መመለሻ መለያ ማለት ነው። የለዓላትና የአጽዋማት ተውሳክ ደግሞ እንደሚከተለው ነው።

- የዐቢይ ጾም = 14
- የደብረ ዘይት = 11
- የሆሳዕና = 2
- የስቅለት = 7
- የትንሣኤ = 9
- የርክበ ካህናት = 3
- የዕርገት = 18
- የጰራቅሊጦስ = 28
- የጾመ ሐዋርያት = 29
- የጾመ ድኅነት = 1

ለዚህ መሠረት የሚገኙ ለዓላትና አጽዋማት ኢየዐርግ እና ኢይወርድ እንደሚከተለው። ኢይወርዱ ለዓሉ ወይም ጾሙ ፈጽሞ የሚመጣበት የመመለሻው ቀን ሲሆን ኢየዐርጉ ደግሞ ለዓሉ ወይም ጾሙ ዘግይቶ የሚመጣበት የመመለሻ ቀኑ ነው። ዓለተውሳክ እንዲሁ የሚታወቁ ለዓላት እና አጽዋማት የሚከተሉት ናቸው።

- ጥር 11 ኀምቃት
- ካሐሴ 1 ጾመ ፍልሰታ
- የጸድቃን፣ የድንግል ማርያም ለዓላት
- ካብደ ካተለቀሉት ውጭ ዓሉት ለሙሉ ናቸው

ጾመ ወይም ሰዓቱ	ኢይወርድ	ኢየዐርግ
ጾመ ነነዌ	ጥር 17	የካቲት 21
ዐቢይ ጾም	የካቲት 1	መጋቢት 5
ደብረ ዘይት	የካቲት 28	ሚያዝያ 2
ሆሣዕና	መጋቢት 19	ሚያዝያ 23
አቅለት	መጋቢት 24	ሚያዝያ 28
ትንሣኤ	መጋቢት 26	ሚያዝያ 30
ርክበ ካህናት	ሚያዝያ 20	ግንቦት 24
ሃርገት	ግንቦት 5	ሰኔ 9
ጰራቅሊጦስ	ግንቦት 15	ሰኔ 19
ጾመ ሐዋርያት	ግንቦት 16	ሰኔ 20
ጾመ ድኅነት	ግንቦት 18	ሰኔ 22

ለኢይወርዱና ለኢየዐርጉ መካከል ያለው የቀን ልዩነት 34 ነው። ለ12ቱ ወራት ያለው የቀንና የሌሊት ርዝመት ይግለጽ እንደሚከተለው ነው።

ወር	ቀን/መዓልት	ሌሊት
መስከረም	12:00 ሰዓት	12:00 ሰዓት
ጥቅምት	11:00 ሰዓት	13:00 ሰዓት
ህዳር	10:00 ሰዓት	14:00 ሰዓት
ታኅሣሥ	9:00 ሰዓት	15:00 ሰዓት
ጥር	10:00 ሰዓት	14:00 ሰዓት
የካቲት	11:00 ሰዓት	13:00 ሰዓት
መጋቢት	12:00 ሰዓት	12:00 ሰዓት
ሚያዝያ	13:00 ሰዓት	11:00 ሰዓት
ግንቦት	14:00 ሰዓት	10:00 ሰዓት
ሰኔ	15:00 ሰዓት	9:00 ሰዓት
ሐምሌ	14:00 ሰዓት	10:00 ሰዓት
ነሐሴ	13:00 ሰዓት	11:00 ሰዓት

መዓልት መደምደሚያ ቀን የሚገለጸው በሐይ የምትለራባት ሲሆን ሌሊት የሚገለጸው ደግሞ መለማመጃ ነው። "መሰመዮ እግዚአብሔር ለብርሃን መዓልተ መለጽለመት ሌሊተ" እንዲል (ዘፍ 1÷5)። አገደ አስተጠቀሙ እንዴተመለከትነው የታሳሣሠ ቀን አሜር ነው። የሰንበት ቀን ደግሞ ሊጅም ነው። መለክረም ገደና መጋሊት ገደ ደግሞ ቀንና ሌሊቱ እኩለ እኩለ ነው። ለበሐይ 595 ብርሃኒን የምትነሣበት ምዕዛር አገኙ። ጠቅት ለ98ቱ ምዕዛር ብርሃንን ትለቃለች። ለየሰዓቱ 98/98 እየመሔመሪ እስከ 6:00 ሰዓት 98×6=588 ይሆናል። ይኸውም 6:00 ሰዓት ገደ ሁለተኛው አማይጠፋው ሰገት ምዕዛር ጋር ከ595 ምዕዛር ብርሃንን ትለቃለች። አስገት ሰዓት ጀምሮ ደግም ለየሰዓቱ 98/98 ምዕዛር እየቀነሰ ሄዶ ሰገቱ ብቻ ይቀራል። ለመሪቅ ብርሃኒን የምታስተላልፍባቸው 105 ምዕዛር አገኙ።

የ2018 ዓ.ም ለዓላትና አጽዋማት

፩. መንፈሳዊውን ማወቅ

ዓመተ ፍዳ = 5500

ዓመተ ምሕረት = 2018

ዓመተ ዓለም = ዓመተ ፍዳ + ዓመተ ምሕረት

= 5500 + 2018

= 7518

መንፈሳዊውን ለማወቅ ዓመተ ዓለምን ለአራት ማካፈል

7518 ÷ 4 = 1879 ቀሪ 2

ቀሪው 1 አሆነ ማቴዎስ፣ 2 አሆነ ማርቆስ፣ 3 አሆነ ሉቃስ፣ ያለምንም ቀሪ አተካፈለ ዮሐንስ ነው ገለነው መሠረት ቀሪው 2 ለመሆኑ ዘመኑ ማርቆስ ነው። ደራሹ 1879 መጠነ ራብዒት ይገለፃል።

፪. መለክረም ፩ የሚመለሱትን ዕለት ማወቅ፦

= (ዓመተ ዓለም + መጠነ ራብዒት) ÷ ፯

= (7518 + 1879) ÷ ፯

= 9397 ÷ ፯

= 1342 ቀሪ 3 ይሆናል።

ቀሪው 1 አሆነ ማክሰኞ፣ 2 አሆነ ረቡዕ፣ 3 አሆነ ኃሙስ፣ 4 አሆነ ዓርብ፣ 5 አሆነ ቅዳሜ፣ 6 አሆነ እሑድ፣ ያለምንም ቀሪ አተካፈለ ሰኞ ይመለከ ገለነው መሠረት ቀሪው 3 ለመሆኑ 2018 ዓ.ም መለክረም ፩ ኃሙስ ይመለከ ማለት ነው።

፫. አበቅቴና መጥቅዕን ማወቅ

= ዓመተ ዓለም ÷ 19 ⇒ 7518 ÷ 19 ⇒ 395 ቀሪ 13

ቀሪው 13 መደብ ይባላል።

= መንበር = መደብ − 1 = 13 − 1 = 12

አበቅቴ = ጥንተ አበቅቴ X መደብ = 11 X 12 = 132

አሠላሳ በላይ አሆነ ለሠላሳ ገድሮ ቀሪውን መደዝ

ስለዚህ 132 ÷ 30 = 4 ቀሪ 12

ቀሪው 12 የ2018 ዓ.ም አበቅቴ ነው

መጥቅዕ = ጥንተ መጥቅዕ X መደብ = 19 X 12 = 228

አሠላሳ ባላይ አሆነ ለሠላሳ ገድሮ ቀሪውን መደዝ

ስለዚህ 228 ÷ 30 = ፯ ቀሪ 18

ቀሪው 18 የ2018 መጥቅዕ ነው። 18 ከ14 ባላይ ስለሆነ መሰከረም 18 ለዓለ መጥቅዕ ይሆናል።

፬. መባጃ ሐመሩን ማግኘት

= መጥቅዕ + ለዓለ መጥቅዕ የቀለበት የዕለት ተውሳክ

= 18 + ፯ = 25

ጾመ ነነዌ ለመባጃ ሐመር ይወጣል። ለዓለ መጥቅዕ ጥቅምት ላይ ከቀለ ጾመ ነነዌ የካቲት ላይ ይውላል። ለዓለ መጥቅዕ መስከረም ላይ ሙሉ ለዓለ መጥቅዕ ከቀለበት የዕለት ተውሳክ ጋር ተደምሮ አሠላሳ በታች አሆነ ጭር ላይ ይውላል። አሠላሳ ለላይ አሆነ የካቲት ላይ ይውላል

፭. ለዓላትና አጽዋማት መቼ እንደሚውሉ ማወቅ፦ ይህም ለመባጃ ሐመሩ ላይ የየለዓላቱንና የየአጽዋማቱን ተውሳክ ለመደመር ይገኛል።

ዐቢይ ጾም	14+25	የካቲት 9	ርክበ ካህናት	3+25	ሚያዝያ 28
ደብረ ዘይት	11+25	መጋቢት 6	ዕርገት	18+25	ግንቦት 13
ሆሳዕና	2+25	መጋቢት 27	ጰራቅሊጦስ	28+25	ግንቦት 23
ስቅለት	7+25	ሚያዝያ 2	ጾመ ሐዋርያት	29+25	ግንቦት 24
ትንሣኤ	9+25	ሚያዝያ 4	ጾመ ድኅነት	1+25	ግንቦት 26

አመሠራረቆት:- አመሠራረቆት ማለት ዘመኑን አስሎ አግዚአብሔርን ማመስገን ማለት ነው። ሃሌ ሉያ ለዘንዜከር ሐሳባተ ሕጉ መትአዛዚሁ ለአግዚእነ መአምሳክነ መመድኃኒነ ኢየሱስ ክርስቶስ እንዘ ሀሎነ ለዘመነ ቅዱስ ማርቆስ መንፈቀ ሱሩክ ደብጽሐነ አስካ ዘመነ ሉቃስ ፍጹሳ ዜናዊ። ሃያ አምስት ዓመተ ፍዳ፣ ሰላሳ አንድ ዓመተ ምሕረት፣ ሰላሳ አንድ ዓመተ ዓለም። ካሙሉ ጥንተ ዕለት፣ ሠሉሱ ጥንተ ቀመር፣ ሱሩደ ጥንተ 93። አሚሩ ሠርቀ መዓልት፣ ዐሡሩ ወረቡዕ ሠርቀ ሔሬት፣ ዐሡሩ ወሰሙኤ ሠርቀ ወርኅ ዮም ሠረቀ ለነ ወርኅ መስከረም ቡሩክ ይብጽሐነ አስካ ወርኅ ጥቅምት ሰላማዊ አግዚአብሔር አሜን።